



## Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2020. július 9.\*

„Előzetes döntéshozatal – Környezet – Környezeti felelősség – 2004/35/EK irányelv – Az I. melléklet harmadik bekezdésének második francia bekezdése – »Jelentős kárnak« nem minősíthető kár – »Az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározott, vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt normális gazdálkodás« fogalma – A 2. cikk 7. pontja – A »keresőtevékenység« fogalma – Közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végzett tevékenység – Bennfoglaltság”

A C-297/19. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Németország) a Bírósághoz 2019. április 11-én érkezett, 2019. február 26-i határozatával terjesztett elő

a **Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein eV**

és

a **Kreis Nordfriesland**

között,

a **Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, Körperschaft des öffentlichen Rechts,**

a **Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök (előadó), M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader és N. Jääskinen bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein eV képviseletében  
J. Mittelstein Rechtsanwalt,

\* Az eljárás nyelve: német.

- a Kreis Nordfriesland képviselőjében G. Koukakis Rechtsanwalt,
- a Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, Körperschaft des öffentlichen Rechts képviselőjében C. Brandt Rechtsanwältin,
- a német kormány képviselőjében J. Möller és S. Eisenberg, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében A. C. Becker és G. Gattinara, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

### Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről szóló, 2004. április 21-i 2004/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 143., 56. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 8. kötet, 357. o.) 2. cikke 7. pontjának és I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Naturschutzbund Deutschland – Landesverband Schleswig-Holstein eV (a továbbiakban: Naturschutzbund Deutschland) és a Kreis Nordfriesland (Nordfriesland körzet, Németország) között, a Naturschutzbund Deutschland által követelt, környezeti károk korlátozására és felszámolására vonatkozó intézkedések tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

### Jogi háttér

#### *Az uniós jog*

##### *A 2004/35 irányelv*

- 3 A 2004/35 irányelv (1)–(3), (8) és (9) preambulumbekkezdése szerint:
  - „(1) Sok a szennyezett terület a Közösségen belül, amelyek jelentős egészségügyi kockázatot jelentenek, a biológiai sokféleség csökkenése pedig drámai módon felgyorsult az utóbbi évtizedekben. A cselekvés elmulasztása növelheti a szennyezett területek számát, és a biológiai sokféleség még jelentősebb csökkenését eredményezheti a jövőben. A környezeti károk lehetőség szerinti megelőzése és felszámolása hozzájárul a Szerződésben megfogalmazott közösségi környezetvédelmi politika célkitűzéseinek és alapelveinek végrehajtásához. A kár felszámolásának módját illető döntés során figyelembe kell venni a helyi viszonyokat.
  - (2) A környezeti károk megelőzését és felszámolását a »szennyező fizet« elvének alkalmazásával kell végrehajtani a Szerződésben leírt módon, a fenntartható fejlődés elvével összhangban. Következésképpen ezen irányelv alapelve az legyen, hogy az a gazdasági szereplő, akinek tevékenysége a környezeti kárt, illetve az ilyen jellegű közvetlen kárveszélyt okozta, pénzügyi felelősséggel tartozik, a gazdasági szereplők arra való ösztönzése céljából, hogy olyan intézkedéseket fogadjanak el és olyan gyakorlatot építsenek ki, amelyek minimálisra csökkentik a környezeti károk kockázatát a rájuk háruló pénzügyi felelősség csökkentése érdekében.

3) Mivel ezen irányelv célkitűzése – azaz egy közös keretrendszer létrehozása a környezeti károk társadalmilag észszerű költségszinten történő megelőzése és felszámolása céljából – nem valósítható meg kellőképpen az egyes tagállamok által, következésképpen jobban megvalósítható közösségi szinten, tekintettel ezen irányelv alkalmazási körének mértékére, valamint olyan egyéb közösségi jogszabályokkal kapcsolatos vonatkozásaira, mint a vadon élő madarak védelméről szóló, 1979. április 2-i 79/409/EGK tanácsi irányelv [(HL 1979. L 103., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 98. o.)], a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv [(HL 1992. L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 102 o.)], továbbá a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [(HL 2000. L 327., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 275. o.)], a Közösség intézkedéseket fogadhat el a[z] [EK-Szerződés] 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvével összhangban. Az említett cikkben meghatározott arányosság elvével összhangban ez az irányelv nem lépheti túl az említett célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket.

[...]

(8) A környezeti károkat illetően ez az irányelv minden olyan keresőtevékenységre alkalmazandó, amely kockázatot jelent az emberi egészségre vagy a környezetre. Az ilyen tevékenységeket elvben azokra a megfelelő közösségi jogszabályokra való hivatkozással kell meghatározni, amelyek szabályozási követelményeket írnak elő egyes olyan tevékenységekre, illetve gyakorlatokra vonatkozóan, amelyek jelentősnek ítélt potenciális vagy valós kockázatot jelentenek az emberi egészségre vagy a környezetre.

(9) A védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károkat illetően ez az irányelv a közösségi jogszabályokra való hivatkozással közvetlenül vagy közvetve már meghatározott, az emberi egészségre és a környezetre valós vagy potenciális veszélyt jelentő keresőtevékenységen kívüli keresőtevékenységekre is alkalmazandó. Ilyen esetben a gazdasági szereplő csak akkor tartozik felelősséggel ezen irányelv értelmében, ha vétkesen vagy gondatlanul jár el.”

4 Ezen irányelv 1. cikkének szövege a következő:

„Ezen irányelv célja a környezeti felelősségre vonatkozó keretrendszer létrehozása »a szennyező fizet« elvének alapján, a környezeti károk megelőzése és felszámolása érdekében.”

5 Az említett irányelv 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározásokat kell alkalmazni:

1. »környezeti károk«:

a) védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk, vagyis minden olyan kár, amely jelentős kedvezőtlen hatást gyakorol az ilyen élőhelyek és fajok kedvező védettségi állapotának elérésére vagy fenntartására. Az ilyen hatások jelentőségét az eredeti állapothoz képest kell felmérni, figyelembe véve az I. mellékletben meghatározott kritériumokat.

Nem tartoznak a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk fogalmába azok az előzetesen meghatározott kedvezőtlen hatások, amelyek olyan gazdasági szereplő tevékenységének a következményei, aki kifejezett engedélyt kapott az adott tevékenységre az illetékes hatóságoktól a 92/43/EGK irányelv 6. cikkének (3) és (4) bekezdését vagy a 79/409/EGK irányelv 9. cikkét végrehajtó rendelkezésekkel, illetve a közösségi jogszabályok hatálya alá nem tartozó élőhely és faj esetében a természetvédelemről szóló nemzeti jogszabályok egyenértékű rendelkezéseivel összhangban.

[...]”

3. »védett fajok és természetes élőhelyek«:

- a) a [79/409] irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében említett vagy ugyanezen irányelv I. mellékletében felsorolt fajok, vagy a [92/43] irányelv II. és IV. mellékletében felsorolt fajok;
- b) a [79/409] irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében említett fajok élőhelyei vagy az ugyanezen irányelv I. mellékletében felsorolt élőhelyek vagy a [92/43] irányelv II. mellékletében felsorolt élőhelyek és a [92/43] irányelv I. mellékletében felsorolt természetes élőhelyek, valamint a [92/43] irányelv IV. mellékletében felsorolt fajok költőhelyei vagy pihenőhelyei; és
- c) amennyiben egy tagállam úgy határoz, bármely olyan élőhely vagy faj, amely nem szerepel az említett mellékletekben, és amellyel kapcsolatban a tagállam a két említett irányelvben meghatározott célokhoz hasonló célokat állapít meg;

[...]

6. »gazdasági szereplő«: az a természetes vagy jogi személyiséggel rendelkező magánszemély vagy közület, aki/amely a keresőtevékenységet végzi vagy irányítja, vagy – amennyiben a nemzeti jogszabályok úgy rendelkeznek – akire az ilyen tevékenység technikai működtetésével kapcsolatban döntő gazdasági hatáskört ruháztak, ideértve az ilyen tevékenységre felhatalmazással vagy engedéllyel rendelkező vagy az ilyen tevékenység gyakorlására nyilvántartásba vett vagy azt bejelentő feleket is;

7. »keresőtevékenység«: minden olyan tevékenység, amelyet gazdasági tevékenység, üzleti vagy egyéb vállalkozás keretében folytatnak, tekintet nélkül arra, hogy magán- vagy közvállalkozás, profitorientált vagy nonprofit jellegű-e [helyesen: minden olyan tevékenység, amelyet gazdasági tevékenység, üzleti tevékenység vagy vállalkozás keretében folytatnak, tekintet nélkül arra, hogy az magán- vagy közjellegű, profitorientált vagy nonprofit jellegű-e].

[...]”

6 Ugyanezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a szövege a következő:

„Ez az irányelv a következőkre alkalmazandó:

- a) a III. mellékletben felsorolt kereső tevékenységek bármelyike által okozott környezeti károk, valamint környezeti kár bekövetkezésének ilyen tevékenység következtében fennálló közvetlen veszélye;
  - b) a védett fajokban vagy természetes élőhelyekben a III. mellékletben fel nem sorolt keresőtevékenység által okozott károk, valamint környezeti kár bekövetkezésének ilyen tevékenység következtében fennálló közvetlen veszélye, amennyiben a gazdasági szereplő vétkesen vagy gondatlanul jár el.”
- 7 A 2004/35 irányelv 19. cikkének (1) bekezdése ezen irányelv átültetésének határidejét a 2007. április 30-i dátumban határozza meg, míg az említett irányelv 20. cikke előírja, hogy az irányelv az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetésének napján, azaz 2004. április 30-án lép hatályba.

- 8 Ugyanezen irányelv I. melléklete, amelynek címe „A 2. cikk 1. pontjának a) alpontjában említett kritériumok”, a következőket írja elő:

„Az élőhelyek, illetve fajok kedvező védeltségi állapotának elérésére vagy fenntartására kedvezőtlen hatást gyakorló károk jelentőségét a károk bekövetkezésének idején fennálló védeltségi állapotra, az adott természeti erőforrások által nyújtott szolgáltatásokra és az ilyen erőforrások természetes megújulási képességére való hivatkozással kell felmérni. Az eredeti állapotban bekövetkezett jelentős mértékű kedvezőtlen változásokat az alábbi mérhető adatok alapján kell megállapítani:

- az egyedek száma, sűrűsége vagy az érintett terület,
- az egyedek vagy a károsodott terület szerepe a fajok, illetve az élőhelyek megőrzésében, a fajok, illetve az élőhely ritkasága (helyi, regionális és ennél magasabb szinten felmérve, ideértve a közösségi szintet is),
- a faj szaporodási képessége (a fajra vagy a populációra jellemző dinamika alapján), a faj életképessége vagy az élőhely természetes megújulási képessége (a jellegzetes fajaira vagy populációira jellemző dinamika alapján),
- a károk bekövetkezése után a faj, illetve az élőhely képessége arra, hogy a fokozott védelmi intézkedéseken kívüli minden egyéb beavatkozás nélkül, kizárólag a faj, illetve az élőhely dinamikája következtében visszaálljon egy olyan állapotba, amely az eredeti állapottal egyenértékű, vagy jobb annál.

Az emberi egészségre bizonyítottan ártalmas károk jelentős kárnak minősülnek.

A következők nem minősülnek jelentős kárnak:

- olyan negatív változások, amelyek az adott faj vagy élőhely vonatkozásában a normálisnak tekintett természetes ingadozásnál kisebb mértékűek,
- természetes oknak betudható vagy az adott területen folytatott normális gazdálkodással összefüggő beavatkozásból eredő negatív változások, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottak szerint vagy a tulajdonosok, illetve a gazdasági szereplők által korábban folytatott gyakorlat szerint [helyesen: vagy az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározott vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt normális gazdálkodással összefüggő beavatkozásból származó negatív változások].
- olyan fajokban, illetve élőhelyekben okozott károk, amelyekkel kapcsolatban bizonyított, hogy rövid időn belül és beavatkozás nélkül visszaállnak vagy az eredeti állapotba, vagy kizárólag a faj, illetve az élőhely dinamikája következtében egy olyan állapotba, amely az eredeti állapottal egyenértékű, vagy jobb annál.”

*Az élőhelyvédelmi irányelv*

- 9 A természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102 o.; a továbbiakban: élőhelyvédelmi irányelv) 1. cikkének j) pontja a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

j) terület: világosan körülhatárolt kiterjedésű, földrajzi tényezők által meghatározott terület”.

10 Ezen irányelv 2. cikke a következőket írja elő:

„(1) Az irányelv célja, hogy a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelmével hozzájáruljon a biológiai sokféleség biztosításához a Szerződésben érintett tagállamok európai területén belül [helyesen: a tagállamoknak a Szerződés hatálya alá tartozó európai területén belül].

(2) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések célja a közösségi érdekeltségű [helyesen: jelentőségű] természetes élőhelyek, valamint vadon élő állat- és növényfajok kedvező védettségi helyzetének fenntartása, illetve helyreállítása.

(3) Az irányelvnek megfelelően hozott intézkedések figyelembe veszik a gazdasági, társadalmi és kulturális igényeket, valamint a regionális és a helyi sajátosságokat is.”

#### *A madárvédelmi irányelv*

11 A vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 20., 7. o.; a továbbiakban: madárvédelmi irányelv) 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv a tagállamok Szerződésben érintett európai területén [helyesen: a tagállamoknak a Szerződés hatálya alá tartozó európai területén belül] természetesen előforduló összes vadon élő madárfaj védelmére vonatkozik. Célja e fajok védelme, kezelése és ellenőrzése, továbbá szabályokat állapít meg hasznosításukkal kapcsolatban.”

12 Ezen irányelv 2. cikkének szövege a következő:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy az 1. cikkben meghatározott fajok állományait megfelelő szinten fenntartsák, vagy olyan szintre hozzák, amely megfelel különösen az ökológiai, tudományos és kulturális követelményeknek, figyelembe véve a gazdasági és rekreációs követelményeket is.”

#### *A német jog*

13 A 2009. július 29-i Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (a természet védelméről és a tájvédelemről szóló törvény) (BGBI. 2009. I, 2542. o.) az alapügyre alkalmazandó változatában (a továbbiakban: BNatSchG) a 19. §-a (5) bekezdése második mondatának 2. pontjában a következőket írja elő:

„Főszabály szerint nem minősülnek jelentős kárnak a természetes oknak betudható, vagy az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottak szerint normálisnak tekinthető, vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt gazdálkodással összefüggő külső beavatkozásból származó negatív változások.”

14 A BNatSchG 5. §-ának (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A mezőgazdasági hasznosítás során – a mezőgazdaságra vonatkozó előírásokból és a Bundes-Bodenschutzgesetz [(a talaj védelméről szóló, 1998. március 17-i szövetségi törvény; BGBl. 1998. I, 502. o.)] 17. §-ának (2) bekezdéséből fakadó követelményeken túl – figyelemmel kell lenni a helyes szakmai gyakorlat következő alapelveire is:

1. a földművelést a helyi sajátosságokhoz igazítva kell végezni, és biztosítani kell a talaj termőképességének fenntarthatóságát és a talajfelszín hosszú távú használhatóságát;

2. a hasznosított felszín természetes adottságai (talaj, víz, növény- és állatvilág) a fenntartható terméshozam céljához szükséges mértéknél jobban nem terhelhetőek meg;

3. az élőhelyek kapcsolódásához szükséges természeti elemeket meg kell őrizni, és lehetőség szerint növelni kell;

4. az állattartásnak kiegyensúlyozott viszonyban kell állnia a növénytermesztéssel, és a káros környezeti hatásokat meg kell előzni;

5. az erózióval veszélyeztetett részekben, az árterületeken, a magas vízszintű területeken, valamint a mocsári területeken mellőzni kell a föld felszántását;

6. a trágyákat és növényvédő szereket a mezőgazdasági szakjog szabályai szerint kell alkalmazni; a trágyák használatáról a 2017. május 26-i Düngeverordnung [a trágyák alkalmazásáról szóló rendelet, BGBl. 2017. I, 1305. o.] mindenkor hatályos változatának 10. §-a szerinti, a növényvédőszer használatáról a növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2009. október 21-i 1107/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 309., 1. o.) 67. cikke (1) bekezdésének második mondata szerinti nyilvántartást kell vezetni.”

15 A 2007. május 10-i Gesetz über die Vermeidung und Sanierung von Umweltschäden (a környezeti károk megelőzéséről és felszámolásáról szóló törvény) (BGBl. 2007. I, 666. o.) az alapügyre alkalmazandó változatában (a továbbiakban. USchadG) a 2. §-ának 4. pontjában a következőképpen rendelkezik:

„keresőtevékenység: minden olyan tevékenység, amelyet gazdasági tevékenység, üzleti tevékenység vagy vállalkozás keretében folytatnak, tekintet nélkül arra, hogy az magán- vagy közjelleű, profitorientált vagy nonprofit jellegű-e.”

16 A 2009. július 31-i Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts (a vízrendszerekről szóló törvény) (BGBl. 2009. I, 2585. o.) az alapügyre alkalmazandó változatában (a továbbiakban: WHG) a 39. §-a (1) bekezdésének első mondatában a következőket írja elő:

„A felszíni vizek védelme, mint közjogi kötelezettség, magában foglalja azok megóvását és javítását (fenntartási kötelezettség).”

17 A WHG 40. §-a (1) bekezdése első mondatának szövege a következő:

„A felszíni vizek védelme a vizek tulajdonosának kötelezettsége, feltéve, hogy a tartományi előírások alapján az nem köztisztviselők, víz- és talajvédelmi egyesületek, közösségi társulások vagy más közjogi intézmények feladata.”

- 18 A 2008. február 11-i Wassergesetz des Landes Schleswig Holstein (Schleswig-Holstein tartomány vízügyi törvénye) (Gesetz- und Verordnungsblatt für Schleswig Holstein, 2008., 91. o.) az alapügyre alkalmazandó változatában a 38. §-a (1) bekezdése első mondatának 1. pontjában a következőképpen rendelkezik:

„A felszíni vizek védelme a WHG 39. §-a (1) bekezdésének második mondatában meghatározott intézkedéseken túl magában foglalja többek között [...] a természetes vízfolyás fenntartását és biztosítását is [...]”

### **Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

- 19 A Schleswig-Holstein tartomány (Németország) nyugati részén található Eiderstedt-félsziget egy részét a 2006 és 2009 közötti években „védelmi területnek” minősítették, többek között a kormos szerkő (Chlidonias Niger) jelenléte miatt, amely 15–30 centiméter nagyságú, kékesszürke és a fejrészen fekete tollazatú, alapvetően az atlanti partszakasz mocsaraiban élő védett vízmadár. A kezelési terv szerint e faj védelmi területét ma is nagy felületen szántóföldként, nagyrészt hagyományosan művelik meg, és az – különösen mérete miatt – e tartományban a kormos szerkő legfontosabb szaporodási területe.
- 20 Az Eiderstedt-félsziget betelepítéséhez és mezőgazdasági hasznosításához szükséges a terület víztelenítése. Ez a parcellák közötti árkok útján történik, amelyek egy csatornarendszerbe vezetnek, és azokat a mellettük elhelyezkedő területek felhasználói tartják fenn. A vízgyűjtő csatornák fenntartásának költségeit az Eiderstedt-félszigeten alapított 17 víz- és talajvédelmi társulás viseli.
- 21 A Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt, Körperschaft des öffentlichen Rechts, amely közjogi jogi személy formájában létrehozott víz- és talajvédelmi társulás, e 17 társulás szövetsége. A jogszabály alapján rá ruházott feladatok egyike a felszíni vizek védelme mint közjogi kötelezettség. A Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt e feladat megvalósítása érdekében többek között működteti az adamsieli berendezést, amely egy vízvisszatartó zsilipet és egy szivattyútelepet tartalmaz. Ezen állomás a szövetséget alkotó társulások teljes területét vízteleníti egy olyan szivattyú segítségével, amely meghatározott vízszint elérése esetén automatikusan működésbe lép. A működésbe lépő pumpálási folyamatok révén a vízszint csökken.
- 22 A Naturschutzbund Deutschland, mivel úgy ítélte meg, hogy e szivattyútelep üzemeltetésével a Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt környezeti károkat okozott a kormos szerkő hátrányára, a 2004/35 irányelv átültetése céljából elfogadott UchadG alapján kérelmet nyújtott be Frise-du-Nord körzethez aziránt, hogy fogadjanak el e károk korlátozására és felszámolására irányuló intézkedéseket, amely kérelem elutasításra került.
- 23 A Naturschutzbund Deutschland, miután az ezen elutasító határozattal szemben a Verwaltungsgericht (közigazgatási bíróság, Németország) elé terjesztett jogorvoslati kérelme eredménytelennek bizonyult, e bíróság ítéletével szemben fellebbezést nyújtott be az Oberverwaltungsgerichthez (közigazgatási felsőbíróság, Németország), amely hatályon kívül helyezte ezt az ítéletet, és Frise-du-Nord körzetet új határozat meghozatalára kötelezte.
- 24 Frise-du-Nord körzet és a Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt ezt követően felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Németország) elé.
- 25 Annak meghatározása érdekében, hogy az alapügy tárgyát képező környezeti károkat olyanoknak kell tekinteni, amelyek nem „jelentősek” a BNatSchG 19. §-a (5) bekezdése második mondatának 2. pontja értelmében, amely a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdését ülteti át, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy hogyan kell értelmezni az „az



élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottak szerint normálisnak, vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által végzett korábbi gazdálkodásnak megfelelőnek” tekinthető kezelést.

- 26 A kérdést előterjesztő bíróság konkrétan arra keresi a választ, hogy először is a „gazdálkodás” fogalmát úgy kell-e értelmezni, hogy az kizárólag a mezőgazdasági műveleteknek felel meg, vagy az magában foglalja a mezőgazdasági területek öntözését és víztelenítését célzó szivattyútelep üzemeltetését is, másodsor a gazdálkodás „normális” jellegét kizárólag az élőhely-nyilvántartás vagy a céldokumentumok alapján kell-e értékelni, vagy az értékelhető a nemzeti jog más általános elvei alapján is, mint például a BNatSchG 5. §-ának (2) bekezdésében előírt helyes szakmai gyakorlatok, harmadszor a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által végzett gazdálkodás korábbi jellege kizárólag azt feltételezi-e, hogy az ilyen gazdálkodásra a 2004/35 irányelv átültetési időpontja, azaz 2007. április 30. előtt bármikor kellett, hogy sor kerüljön, vagy annak az ezen időpontban való végrehajtást követően folytatódnia is kellett, és negyedszer az ilyen korábbi gazdálkodásnak az élőhely-nyilvántartástól és a céldokumentumoktól függetlenül kellett-e megvalósulnia.
- 27 Ezenfelül annak meghatározása érdekében, hogy a Deich- und Hauptsielverband Eiderstedt az említett szivattyútelep üzemeltetése keretében „keresőtevékenységet” végzett-e az USchadG 2. §-ának 4. pontja értelmében, amely a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontját ülteti át, a kérdést előterjesztő bíróság az első kérdéssorozatra adott igenlő válasz esetén arra keresi a választ, hogy ezen utóbbi rendelkezés értelmében keresőtevékenységnek minősülhet-e a jogszabályon alapuló feladatátruházás alapján végzett közérdekű tevékenység.
- 28 E körülmények között a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1 a) Magában foglalja-e a 2004/35 [...] irányelv I. melléklete második bekezdésének második francia bekezdése értelmében vett »gazdálkodás« fogalma a közvetlen termőtalajkénti felhasználással elválaszthatatlanul összefüggő tevékenységeket?

Amennyiben igen:

- b) Mely feltételekkel tekinthető a gazdálkodás a 2004/35/EK irányelv értelmében véve »normálisnak« az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumban meghatározottak szerint?
- c) Mely időtartamot kell figyelembe venni azon kérdés tekintetében, hogy a gazdálkodás megfelel-e a 2004/35/EK irányelv értelmében vett, a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által »korábban« gyakorolt gazdálkodásnak?
- d) Az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottaktól független-e annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a gazdálkodás megfelel-e a 2004/35 irányelv értelmében vett, a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt gazdálkodásnak?
- 2) A 2004/35/EK irányelv 2. cikkének 7. pontja értelmében vett »keresőtevékenységnek« minősül-e a jogszabályon alapuló feladatátruházás alapján, közérdekből gyakorolt tevékenység?”

## Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

### Az első kérdésről

- 29 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével arra vár választ, hogyan kell értelmezni a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő, „az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározott vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt normális gazdálkodás” fordulatot.
- 30 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az első kérdés egy madárfajnak, a kormos szerkőnek (*Chlidonias Niger*) állítólagosan okozott „környezeti kár” kontextusába illeszkedik.
- 31 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2004/35 irányelv célja a környezet magas fokú védelmén és az elővigyázatosság, valamint a szennyező fizet elvén alapuló, a környezeti felelősségre vonatkozó keretrendszer létrehozása a gazdasági szereplők által okozott környezeti károk megelőzése és felszámolása érdekében (lásd ebben az értelemben: 2017. július 13-i Túrkevei Tejtermelő Kft. ítélet, C-129/16, EU:C:2017:547, 47. és 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 32 A „környezeti kár” fogalmába tartozó, a 2004/35 irányelv 2. cikkének 1. pontjában meghatározott három kategória között szerepelnek e rendelkezés a) pontjában a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk, amelyek ezen irányelv hatályát mind az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja, mind 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján megalapozhatják.
- 33 Míg a „védett fajok és természetes élőhelyek” fogalmát a 2004/35 irányelv 2. cikkének 3. pontja szerint úgy kell értelmezni, hogy az többek között a élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben felsorolt fajokra és élőhelyekre utal, amelyek között az utóbbi irányelv I. melléklete értelmében szerepel a kormos szerkő (*Chlidonias Niger*) is, az ilyen fajok és élőhelyek tekintetében okozott károkat a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontjának első bekezdése úgy határozza meg, hogy ide tartozik minden olyan kár, amely jelentős kedvezőtlen hatást gyakorol az ilyen élőhelyek és fajok kedvező vélettségi állapotának elérésére vagy fenntartására.
- 34 A „jelentős” jelzőnek a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontjának első bekezdésében történő használatából kitűnik, hogy csak az ezen irányelv I. mellékletében „jelentős kárnak” minősített, bizonyos jelentőségű károkat lehet a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott kárnak tekinteni, ami azt feltételezi, hogy minden egyes konkrét esetben értékelni kell az érintett kár hatásainak jelentőségét.
- 35 A 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontjának első bekezdése pontosítja, hogy az ilyen értékelést a fajok és a természetes élőhelyek eredeti állapotához képest kell elvégezni, figyelembe véve az ezen irányelv I. mellékletében szereplő kritériumokat. E tekintetben e melléklet első két albekezdése megjelöli azokat a kritériumokat, amelyeket figyelembe kell venni annak megállapításakor, hogy az ezen eredeti állapotot érintő sérelmek jelentősek-e, vagy sem, és megállapítja, hogy az emberi egészségre bizonyítottan ártalmas károk „jelentős kárnak” minősülnek.
- 36 A 2004/35 irányelv I. mellékletének harmadik bekezdése ugyanakkor azt írja elő, hogy az ott felsorolt károk nem minősíthetők „jelentős kárnak”. A ható ige használatából az következik, hogy a tagállamoknak az irányelv átültetésekor lehetőségük van annak eldöntésére, hogy e károkat az említett irányelv I. melléklete értelmében jelentősnek tekintik-e.
- 37 A 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontjának második bekezdése előírja továbbá, hogy nem tartoznak a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk fogalmába azok a kedvezőtlen hatások, amelyek olyan gazdasági szereplő tevékenységének a következményei, aki kifejezett engedélyt kapott az adott tevékenységre az illetékes hatóságoktól az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikkének (3) és

- (4) bekezdését vagy 16. cikkét, vagy a madárvédelmi irányelv 9. cikkét végrehajtó rendelkezésekkel, illetve az uniós jogszabályok hatálya alá nem tartozó élőhely és faj esetében a természetvédelemről szóló nemzeti jogszabályok egyenértékű rendelkezéseivel összhangban. Ebből az következik, hogy a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontja második bekezdésének hatálya alá tartozó valamennyi kár automatikusan ki van zárva a „védett fajokban vagy természetes élőhelyekben okozott kár” fogalmából.
- 38 E körülmények között az első kérdés, amely a madárvédelmi irányelv I. mellékletében szereplő védett faj tekintetében állítólagosan okozott kár esetére vonatkozik, csak abban az esetben releváns, ha a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontja második bekezdésének első esetében szereplő kivétel nem alkalmazható.
- 39 Következésképpen a szivattyútelep olyan üzemeltetése által okozott kár, amelyet az illetékes hatóságok kifejezetten engedélyeztek az élőhelyvédelmi vagy a madárvédelmi irányelvnek a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontja a) alpontjának második bekezdésében említett rendelkezései alapján, nem minősülhet a 2004/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának a) alpontja értelmében vett, „a védett fajokban vagy természetes élőhelyekben okozott kárnak”, és nem tartozhat ezen irányelv hatálya alá sem az említett irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján, sem az említett rendelkezés b) pontja alapján.
- 40 Szintén előzetesen meg kell jegyezni, hogy azon károk között, amelyeket a tagállamok a 2004/35 irányelv I. mellékletének harmadik bekezdése értelmében nem minősíthetnek „jelentős kárnak”, e bekezdés második francia bekezdése említi a természetes oknak betudható, vagy az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottak szerint normálisnak tekinthető, vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt gazdálkodással összefüggő beavatkozásból származó negatív változásokat. Ez a francia bekezdés tehát két olyan esetet ír elő, amelyben a károk nem minősíthetők „jelentős kárnak”, nevezetesen egyrészt a természeti oknak betudható károkat, és másrészt az adott területen folytatott normális gazdálkodáshoz kapcsolódó külső beavatkozásból származó károkat, e második eset pedig, amelyre az első kérdés irányul, maga is két esetet foglal magában.
- 41 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság a BNatSchG 19. §-a (5) bekezdése második mondatának 2. pontjában átültette a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében foglalt két esetet, és e célból szó szerint átvette a 2004/35 irányelv német nyelvű változatában szereplő ezen második francia bekezdés tartalmát.
- 42 Meg kell azonban állapítani, amint arra Frise-du-Nord körzet is rámutat az írásbeli észrevételeiben, hogy a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset szövegében eltérés van egyrészt a német, és másrészt a többi nyelvi változat között. Míg ugyanis ezen irányelvnek a német nyelvi változatától eltérő egyéb nyelvi változatai a „normális” jelzőt közvetlenül a „gazdálkodás” kifejezéshez kapcsolják, és így a „normális gazdálkodás” kifejezést a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő második eset mindkét a esetére vonatkoztatják, a német nyelvi változat csupán a „gazdálkodás” kifejezést kapcsolja e két a esethez, és a „normális” jelző csupán az említett két eset közül az elsőre vonatkozik.
- 43 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve e tekintetben nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Az ilyen megközelítés ugyanis összeegyeztethetetlen lenne az uniós jog egységes alkalmazásának követelményével. Az egyes nyelvi változatok közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi (2017. március 9-i GE Healthcare ítélet, C-173/15, EU:C:2017:195, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 44 E tekintetben meg kell állapítani, hogy – amint az a jelen ítélet 34–37. pontjából kitűnik – a 2004/35 irányelv a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk tág meghatározását tartalmazza annak előírásával, hogy a gazdasági szereplőknek viselniük kell minden jelentős kárt a 2004/35 irányelv 2. cikke (1) bekezdése a) pontjának második bekezdésében kimerítően felsorolt károk kivételével, és azon károk kivételével, amelyeket a tagállamok ezen irányelv I. mellékletének harmadik bekezdése értelmében nem tekintenek jelentős kárnak.
- 45 Következésképpen e rendelkezéseket szükségszerűen szigorúan kell értelmezni, mivel azok a környezeti felelősség rendszerét főszabály szerint alkalmazhatatlanná teszik bizonyos, a védett fajokat és természetes élőhelyeket esetlegesen érintő károk tekintetében, és így eltérnek a 2004/35 irányelv fő célkitűzésétől, amely a környezeti károk megelőzésére és felszámolására irányuló közös keretrendszer létrehozására irányul annak érdekében, hogy hatékonyan lehessen küzdeni a természeti területek szennyezésének növekedése és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos veszteségek súlyosbodása ellen (lásd analógia útján: 2019. május 16-i Plessers ítélet, C-509/17, EU:C:2019:424, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 Ami konkrétabban a 2004/35 irányelv I. mellékletének harmadik bekezdésében említett károkat illeti, meg kell állapítani, hogy bár ezen bekezdés első és harmadik francia bekezdése az érintett faj vagy élőhely tekintetében bekövetkező csekély jelentőségű károkat érinti, az említett bekezdés második francia bekezdése azokra a károkra vonatkozik, amelyeknek a terjedelme jelentősebb terjedelmű lehet az érintett fajt vagy élőhelyet érintő természetes okok vagy a gazdasági szereplő gazdálkodási intézkedései függvényében.
- 47 Márpedig ha az a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének német nyelvi változatából következők szerint elismerésre kerülne az, hogy a tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy mentesítsék a gazdasági szereplőket és a tulajdonosokat mindenfajta felelősség alól önmagában amiatt, hogy a kárt korábbi gazdálkodási intézkedések okozták, függetlenül tehát annak normális jellegétől, ez sértené mind ezen irányelv elveit, mind az annak alapjául szolgáló célokat.
- 48 Az ilyen megközelítés ugyanis annak elismerését jelentené, hogy a tagállamok az elővigyázatosság elvéből és a szennyező fizet elvéből következő követelményekkel ellentétben, és pusztán a gazdálkodási intézkedéseknek a korábbi gyakorlatból származó jellege miatt megengedhetnek olyan gazdálkodási intézkedéseket, amelyek túlzott mértékben károsítóak és alkalmatlanok a védett fajok vagy természetes élőhelyek területei tekintetében, és amelyek ezért veszélyeztethetik vagy akár el is pusztíthatják e fajokat vagy élőhelyeket, és növelhetik a biológiai sokféleség tekintetében bekövetkező veszteségeket, a tagállamokat az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján terhelő megőrzési kötelezettségeket sértve. E megközelítés azzal a következménnyel járna, hogy túlságosan széles körű hatályt biztosítana a 2004/35 irányelv I. mellékletének harmadik bekezdésében előírt kivételeknek, és részben megfosztaná hatékony érvényesülésétől az ezen irányelv által bevezetett környezeti felelősségi rendszert a gazdasági szereplő szándékos és normálisnak nem minősülő cselekedete által okozott, esetlegesen jelentős károknak az e rendszerből való kivonásával.
- 49 Következésképpen a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének német nyelvi változatát úgy kell értelmezni, hogy a „normális” kifejezésnek a többi nyelvi változathoz hasonlóan közvetlenül a „gazdálkodás” szóhoz kell kapcsolódnia, és a „normális gazdálkodás” kifejezésnek az e második francia bekezdésben előírt második eset mindkét alternatívájára vonatkoznia kell.
- 50 Az első kérdésre ezen előzetes megfontolások fényében kell válaszolni.
- 51 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének szövege szerint az e második francia bekezdésben említett „gazdálkodásnak” egy területre kell vonatkoznia. E tekintetben pontosítani kell, hogy ezen utóbbi fogalom többek között

azokra a területekre utalhat, amelyeken az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv értelmében védett fajok vagy természetes élőhelyek találhatóak. Egyrészt ugyanis a 2004/35 irányelv I. melléklete, amelyre ezen irányelv 2. cikke 1. pontjának a) alpontja utal, kizárólag a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott károk keretébe illeszkedik, másrészt pedig a védett fajok és természetes élőhelyek – amint az a jelen ítélet 33. pontjában említésre kerül – többek között az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben felsorolt fajoknak és élőhelyeknek felelnek meg.

- 52 Ami a „normális” kifejezést illeti, az a „szokásos”, „rendes” vagy „általános” kifejezéseknek felel meg, amelyek a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének különböző nyelvi változataiban is szerepelnek, mint például a spanyol („corriente”) vagy a görög („συνήθη”) nyelvi változatok esetében. Annak elkerülése érdekében azonban, hogy a „normális” kifejezés a környezetvédelem keretében elveszítse a hatékony érvényesülését, hozzá kell tenni, hogy a gazdálkodás csak akkor tekinthető normálisnak, ha megfelel a helyes mezőgazdasági gyakorlatokhoz hasonló megfelelő gyakorlatnak.
- 53 A fenti megfontolásokból következik, hogy „az adott területen folytatott normális gazdálkodásnak” a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglal minden olyan intézkedést, amely lehetővé teszi a védett fajokat vagy természetes élőhelyeket magában foglaló területek megfelelő igazgatását vagy szervezését, és amely megfelel többek között az általánosan elfogadott mezőgazdasági gyakorlatnak.
- 54 Ennek keretében pontosítani kell, hogy mivel az élőhelyvédelmi és madárvédelmi irányelv értelmében vett, védett fajokat és természetes élőhelyeket magában foglaló természeti terület kezelése szükségszerűen magában foglalja az e területen található fajok és élőhelyek megőrzése érdekében tett valamennyi kezelési intézkedést, az ilyen természeti területen való normális gazdálkodást azokra a szükséges intézkedésekre tekintettel kell meghatározni, amelyeket a tagállamoknak az élőhelyvédelmi irányelv 2. cikkének (2) bekezdése és a madárvédelmi irányelv 2. cikke alapján el kell fogadniuk az említett területen előforduló fajok és élőhelyek megőrzése érdekében, és konkrétan azon kezelési intézkedésekre tekintettel, amelyeket az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikke és 12–16. cikke, valamint a madárvédelmi irányelv 3–9. cikke részletesen előír.
- 55 Következésképpen az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv hatálya alá tartozó területen való gazdálkodás csak akkor minősülhet normálisnak, ha annak során tiszteletben tartják az ezen irányelvekben előírt célokat és kötelezettségeket.
- 56 E tekintetben pontosítani kell, hogy a természeti terület és az ott található fajok és élőhelyek közötti kölcsönhatásra, valamint többek között a területen való gazdálkodás különböző formáinak az e fajokra és élőhelyekre gyakorolt hatására tekintettel, függetlenül attól, hogy azok kifejezetten e fajokra és élőhelyekre vonatkoznak-e, a tagállamok által az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján az ezen irányelvben előírt kötelezettségek és célok teljesítése céljából elfogadandó kezelési intézkedéseknek szükségszerűen figyelembe kell venniük a terület jellegzetességeit, mint például konkrétan az emberi tevékenység jelenléte.
- 57 Ahhoz, hogy az első kérdés a) pontjára – amint az a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett összefüggésből következik – választ lehessen adni, pontosítani kell, hogy a „normális gazdálkodás” fogalma kiterjedhet többek között a védett fajokat és természetes élőhelyeket magában foglaló területen végzett mezőgazdasági tevékenységek összességére, azaz azon tevékenységekre is, amelyek ezeknek az elválaszthatatlan kiegészítői, mint például az öntözés, a víztelenítés, és ebből következően a szivattyútelep üzemeltetése.
- 58 Ezt az értelmezést megerősíti a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset első a) alcase is. Annak előírásával ugyanis, hogy a területeken folytatott normális gazdálkodást az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározottak szerint kell érteni, ezen első a) eset megerősíti, hogy az ilyen gazdálkodást az összes

olyan kezelési intézkedésre tekintettel kell meghatározni, amelyeket a tagállamok az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján fogadnak el az ezen irányelv által védett fajok és élőhelyek fenntartását vagy helyreállítását érintő kötelezettségeik biztosítása érdekében.

- 59 E tekintetben, bár igaz, hogy sem az élőhelyvédelmi irányelv, sem a madárvédelmi irányelv nem említi egyik rendelkezésében sem az „élőhely-nyilvántartás” és a „céldokumentumok” fogalmát, bizonyos tagállamok gyakorlatából, amint azt többek között a Bizottság által a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv végrehajtásáról készített jelentés (SEC(2003) 1478) vagy az „Akvakultúra és Natura 2000” című bizottsági iránymutatás II. melléklete kifejti, az tűnik ki, hogy mind az élőhely-nyilvántartás, mind a céldokumentumok olyan dokumentumoknak felelnek meg, amelyeket a tagállamoknak az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján kell elfogadniuk annak érdekében, hogy megfeleljenek ezen irányelv céljainak, valamint az említett irányelvek alapján rájuk háruló megőrzési kötelezettségeknek. Konkrétan e jelentésből és ezen iránymutatásokról kitűnik, hogy az ilyen dokumentumok pontosan tartalmazzák a védett fajok és természetes élőhelyek kezeléséhez szükséges intézkedéseket.
- 60 Ezenfelül az első kérdés b) pontjának megválaszolásához, amint az a jelen ítélet 26. pontjában kifejtésre került, meg kell állapítani, hogy bár a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset első alesete keretében a gazdálkodás normális jellegét a tagállamok által az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján elfogadott kezelési dokumentumokból kiindulva kell megállapítani, az olyan tagállami bíróság, amelynek *in concreto* értékelnie kell valamely gazdálkodási intézkedés normális jellegét, továbbra is értékelni tudja az említett dokumentumokat az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben előírt célokra és kötelezettségekre tekintettel vagy az ezen irányelvek átültetése céljából elfogadott vagy ezek hiányában az említett irányelvek szellemével és céljával összeegyeztethető belső jogi normák alapján abban az esetben, ha egyrészt e kezelési dokumentumok nem tartalmazzának kellő információt az ilyen értékeléshez, és másrészt az intézkedés normális jellege az említett alternatíva második alesete alapján se lenne megállapítható. A kérdést előterjesztő bíróság feladata e tekintetben annak meghatározása, hogy a BNatSchG 5. §-ának (2) bekezdésében említett helyes szakmai gyakorlat, amelyet e bíróság az eiderstedti területen folytatott gazdálkodás normális jellegének értékeléséhez figyelembe kíván venni, megfelel-e ezen feltételeknek.
- 61 Ezenfelül meg kell állapítani, hogy a területen folytatott normális gazdálkodás, amint az a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset második alesetéből kitűnik, a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők korábbi gyakorlatából is eredhet. Ezen eset e második alesete tehát azokra a gazdálkodási intézkedésekre terjed ki, amelyeket azáltal, hogy azokat bizonyos időszakon keresztül alkalmazták, szokásosnak lehet tekinteni az adott terület vonatkozásában, feltéve azonban, hogy – amint az a jelen ítélet 55. pontjában említésre került – ezen intézkedések nem teszik kétségessé az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelvben előírt célok és kötelezettségek teljesítését.
- 62 Az első kérdés d) pontjának megválaszolásához meg kell jegyezni, hogy az említett második aleset olyan gazdálkodási intézkedésekre is kiterjed, amelyek esetlegesen nem kerültek meghatározásra a tagállamok által az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján elfogadott kezelési dokumentumokban. Ugyanis, bár nem zárható ki főszabály szerint, hogy a korábbi gazdálkodási intézkedést a tagállamok által az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján elfogadott kezelési dokumentumok szintén előírják, és így az a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset első és második alesetébe is tartozhat, az említett két részt elválasztó „vagy” kötőszóból egyértelműen kitűnik, hogy ezen alesetek egymástól függetlenül alkalmazhatóak. Ez állhat fenn különösen akkor, ha még nem készítették el a kezelési dokumentumokat, vagy ha a tulajdonosok vagy gazdasági szereplők által korábban alkalmazott gazdálkodási intézkedéseket e dokumentumok nem említik.

- 63 Ami a gazdálkodás korábbi jellegét illeti, amely az első kérdés c) pontjának tárgyát képezi, hangsúlyozni kell, hogy tekintettel arra, hogy valamely gazdálkodási intézkedés ugyanúgy tartozhat az említett eset egyik vagy másik a esetéhez is, a gazdálkodás korábbi jellegét nem lehet kizárólag a kezelési dokumentumok elfogadásának időpontja alapján meghatározni.
- 64 Ezenfelül tekintve, hogy az uniós jogalkotó a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdése második francia bekezdésének szövegében nem pontosította azt az időbeli hivatkozást, amely alapján a gazdálkodás korábbi jellegét értékelni kell, meg kell állapítani, hogy azt nem lehet az ezen irányelvnek a hatálybalépésére, illetve az átültetésére vonatkozó, az irányelv 20. cikkében, illetve 19. cikkének (1) bekezdésében említett időpont alapján értékelni. Egyébiránt az ilyen értelmezés azzal a hatással járna, hogy a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében említett második eset második a esetét kizárólag az olyan gyakorlatokra korlátozná, amelyek ezen időpontok egyike előtt kezdődtek, és így nagymértékben kiüresítené e második a esetet azáltal, hogy megtiltaná a tagállamoknak, hogy azt alkalmazzák a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által az említett időpontokat követően alkalmazott gazdálkodási intézkedéseket érintően. Így megszűnne az uniós jogalkotó által kialakítani kívánt fontos egyensúlyi pont.
- 65 Ilyen körülmények között, és tekintettel arra, hogy a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő második eset célja a tagállamok számára annak lehetővé tétele, hogy mentességet írassanak elő a tulajdonosok és a gazdasági szereplők számára a védett fajokban és természetes élőhelyekben az érintett természeti területen való normális gazdálkodás által okozott károk tekintetében, meg kell állapítani, hogy a gyakorlat korábbi jellege kizárólag a kár bekövetkezésének időpontja alapján határozható meg. Így csak akkor tekinthető úgy, hogy a kár nem jelentős, ha egy normális gazdálkodási intézkedést a kár bekövetkezéséig kellően hosszú időn át folytattak, és az általánosan elismert és tartós.
- 66 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy „az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározott vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt normális gazdálkodásnak” a 2004/35 irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglal egyrészt minden olyan igazgatási vagy szervezési intézkedést, amely hatást gyakorolhat az adott területen található védett fajokra és természetes élőhelyekre, amint az a tagállamok által az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapján elfogadott kezelési dokumentumokból következik, amelyeket szükség esetén az e két irányelvet átültető, vagy ennek hiányában az említett irányelvek szellemével és céljával összeegyeztethető bármely belső jogi normára való hivatkozással kell értelmezni, valamint másrészt e fogalom magában foglal minden olyan igazgatási vagy szervezési intézkedést, amely szokásosnak, általánosan elismertnek, tartósnak és az említett intézkedés hatása által a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott kár bekövetkezéséig a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által kellőképpen hosszú időn át folytatottnak minősül, és minden ilyen intézkedésnek ezenfelül összeegyeztethetőnek kell lennie az élőhelyvédelmi és a madárvédelmi irányelv alapjául szolgáló célokkal, valamint többek között az általánosan elfogadott mezőgazdasági gyakorlattal.

### ***A második kérdésről***

- 67 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével arra vár választ, hogy a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a „keresőtevékenységnek” az ott meghatározott fogalma a jogszabályban előírt feladatátruházás alapján, közérdekből végzett tevékenységeket is magában foglalja.
- 68 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 2004/35 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében ezen irányelv hatálya alá csak a „keresőtevékenység” által okozott károk tartoznak, és az ilyen tevékenység fogalmát a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontja határozza meg.

- 69 Ez utóbbi rendelkezés előírja, hogy a „keresőtevékenység” fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az „minden olyan tevékenység, amelyet gazdasági tevékenység, üzleti tevékenység vagy vállalkozás keretében folytatnak, tekintet nélkül arra, hogy az magán- vagy közjelleű, profitorientált vagy nonprofit jellegű-e”.
- 70 E tekintetben, bár valóban úgy tűnhet, hogy a „gazdasági tevékenység” kifejezés arra utal, hogy a keresőtevékenységnek a piaccal összefüggésben kell állnia, vagy versengő jellegűnek kell lennie, az „üzleti tevékenység” és a „vállalkozás” kifejezések közül bármelyik, vagy akár mindkettő – a különböző nyelvi változatoktól függően – gazdasági, kereskedelmi vagy ipari értelemben is érthető, vagy a „foglalkozás”, a „művelet”, a „munkálat” vagy a „munka” értelmében is. Ezt az értelmezést támasztja alá a 2004/35 irányelv 2. cikke 7. pontjának szövege is, amely előírja, hogy a keresőtevékenység profitorientált vagy nonprofit jellegű is lehet.
- 71 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog valamely rendelkezésének értelmezéséhez nemcsak az érintett rendelkezés megfogalmazását, hanem annak kontextusát, és annak a szabályozásnak az általános rendszerét is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2020. január 30-i Tim ítélet, C-395/18, EU:C:2020:58, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 72 Először is azon kontextust illetően, amelybe a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontja illeszkedik, meg kell állapítani, hogy a 2004/35 irányelv III. melléklete tartalmazza az ezen irányelv hatálya alá tartozó keresőtevékenységek jegyzékét. Márpedig e melléklet olyan tevékenységeket említ, mint a hulladékgazdálkodási műveletek, amelyeket általában közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végeznek.
- 73 Ezenfelül hangsúlyozni kell, hogy a 2004/35 irányelv általános rendszerében az irányelv 2. cikkének 7. pontjában meghatározott keresőtevékenységek csupán az irányelv hatálya alá tartozó személyek, azaz a gazdasági szereplők által gyakorolhatók, akiket ezen irányelv 2. cikkének 6. pontja úgy határoz meg, hogy azok a természetes vagy jogi személyiséggel rendelkező magánszemélyek vagy közületek, akik/amelyek a keresőtevékenységet végzik (lásd ebben az értelemben: 2015. március 4-i Fifa Group és társai ítélet, C-534/13, EU:C:2015:140, 52. pont). Így a 2004/35 irányelv 2. cikke 6. és 7. pontjának együttes olvasatából kitűnik, hogy a „keresőtevékenység” fogalmát tágan kell értelmezni, és az magában foglalja a közjogi jogi személyek által végzett nem profitorientált közjogi tevékenységeket is. Márpedig az ilyen tevékenységek általában nem állnak összefüggésben a piaccal, és nem is rendelkeznek versengő jelleggel, így a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontjában szereplő „üzleti tevékenység” és „vállalkozás” kifejezéseknek tisztán gazdasági, kereskedelmi vagy ipari értelmet tulajdonítani azt jelentené, hogy e tevékenységek szinte teljes mértékben kikerülnének a „keresőtevékenység” fogalmából.
- 74 Másodsor, ami a 2004/35 irányelv által követett célokat illeti, annak (2), (8) és (9) preambulumbekendésének együttes olvasatából kitűnik, hogy az irányelv célja, hogy a szennyező fizet elve alapján pénzügyileg felelősségre vonja azokat az gazdasági szereplőket, akik az emberi egészségre vagy a környezetre nézve valós vagy potenciális veszélyt jelentő keresőtevékenységek útján környezeti kárt okoztak, e gazdasági szereplőket arra ösztönözve, hogy olyan intézkedéseket fogadjanak el és olyan gyakorlatot építsenek ki, amelyek minimálisra csökkentik a környezeti károk kockázatát.
- 75 Márpedig az olyan értelmezés, amely annak ellenére, hogy a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontjában szereplő „üzleti tevékenység” és „vállalkozás” kifejezéseknek nem feltétlenül van tisztán gazdasági értelmük minden nyelvi változatban, kizárja a „keresőtevékenység” fogalmából a közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végzett tevékenységeket amiatt, hogy azok nem állnak összefüggésben a piaccal, vagy nem versengő jellegűek, részben megfosztaná a 2004/35 irányelvet a hatékony érvényesülésétől azáltal, hogy kivonna a hatálya alól számos olyan tevékenységet, mint például az alapügy tárgyát képező, amelyek az emberi egészségre vagy a környezetre nézve valós veszélyt jelentenek.



- 76 A fentiekből az következik, hogy a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontjában szereplő „keresőtevékenység” fogalma nem korlátozódik kizárólag azokra a tevékenységekre, amelyek a piaccal összefüggőek, vagy versengő jellegűek, hanem magában foglalja az összes olyan tevékenységet, amelyet szakmai keretek között, és nem tisztán személyes vagy magánéleti keretek között végeznek, következésképpen a közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végzett tevékenységeket is.
- 77 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy a „keresőtevékenységnek” az e rendelkezésben meghatározott fogalma a közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végzett tevékenységekre is kiterjed.

### A költségekről

- 78 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) „Az adott területen folytatott, az élőhely-nyilvántartásban vagy a céldokumentumokban meghatározott vagy a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által korábban gyakorolt normális gazdálkodásnak” a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről szóló, 2004. április 21-i 2004/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv I. melléklete harmadik bekezdésének második francia bekezdésében szereplő fogalmát úgy kell értelmezni, hogy az magában foglal egyrészt minden olyan igazgatási vagy szervezési intézkedést, amely hatást gyakorolhat az adott területen található védett fajokra és természetes élőhelyekre, amint az a tagállamok által a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv és a vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján elfogadott kezelési dokumentumokból következik, amelyeket szükség esetén az e két irányelvet átültető, vagy ennek hiányában az említett irányelvek szellemével és céljával összeegyeztethető bármely belső jogi normára való hivatkozással kell értelmezni, valamint másrészt e fogalom magában foglal minden olyan igazgatási vagy szervezési intézkedést, amely szokásosnak, általánosan elismertnek, tartósnak és az említett intézkedés hatása által a védett fajokban és természetes élőhelyekben okozott kár bekövetkezéséig a tulajdonosok vagy a gazdasági szereplők által kellőképpen hosszú időn át folytatottnak minősül, és minden ilyen intézkedésnek ezenfelül összeegyeztethetőnek kell lennie a 92/43 és a 2009/147 irányelv alapjául szolgáló célokkal, valamint többek között az általánosan elfogadott mezőgazdasági gyakorlattal.
- 2) A 2004/35 irányelv 2. cikkének 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy a „keresőtevékenységnek” az e rendelkezésben meghatározott fogalma a közérdekből, jogszabályban előírt feladatátruházás alapján végzett tevékenységekre is kiterjed.

Aláírások